

שמואל א' כ"ח

1) דברי הימים א פרק י

(יג) וימת שאול במעלו אשר מעל בה' על דבר ה' אשר לא שמר וגם לשאול באוב לדרוש:
(יד) ולא דרש בה' וימיתוהו ויסב את המלוכה לדויד בן ישי:

2) מלבי"ם על שמואל א פרק כח פסוק ו - חלק באור הענין

הנה בדברי הימים (א' י"ד) אמר וגם לשאול באוב לדרוש, ולא דרש בה' וכו', ופה אומר ששאל בה'? כי יש הבדל בין שאלה ובין דרישה, הדרישה הוא שדורש ומבקש את ה' בכל לבו ובתפלה ואם היה עושה כן היה מעביר הגזירה (עכ"פ לפי שעה) והיה נענה, אבל הוא לא דרש רק שאל דרך שאלה לבד. והמופת לזה מצד הסדר ששאל תחלה בחלומות - ואח"כ באורים - ואח"כ בנביאים - והיה לו להתחיל לשאול בנביאים שהם שואבים מן המקור ואחריהם האורים שהוא רק הופעת רוח הקדש ואחריהם החלומות שהיא מדרגה קלה וזה מפני שלא הכין לבבו לדרוש את ה' והתחיל בדבר הקל הרחוק מן הקדושה שא"צ הכנה כ"כ, וז"ש גם בחלומות וכו':

3) ויקרא רבה (מרגליות) פרשה כו

וילך הוא ושני אנשים עמו (שם), זה אבנר ועמשא.

4) רד"ק שמואל א פרק כח פסוק כ"ד

... פי' רב שמואל בן חפני הגאון ז"ל ואמר אף על פי שמשמעות דברי החכמים ז"ל בגמרא כי אמת היה שהחיתה האשה את שמואל לא יקובלו הדברים במקום שיש מכחישים להם מן השכל אבל רב סעדיה ורב האי הגאונים ז"ל אמרו אמת הוא כי רחוק הוא שתדע האשה העתידות וכן שתחיה היא את המת בחכמת האוב אך הבורא יתברך החיה את שמואל כדי לספר לשאול את כל הקורות העתידות לבא עליו והיא האשה אשר לא ידעה בכל אלה נבהלה כמו שנאמר ותזעק בקול גדול ואשר אמרה האשה את מי אעלה לך דברי התולים הם כי דעתה היה לעשות כמנהגה אלה דבריהם, ויש לתמוה לדברי הגאונים האלה אם הקב"ה החיה את שמואל כדי לספר לשאול הקורות הבאות עליו למה לא אמר לו על ידי חלומות או על ידי אורים או על ידי הנביאים אלא על ידי אשה בעלת אוב ועוד איך היה נעלם משאול שהיה חכם ומלך אשר היו עמו כמה חכמים גדולים אם ענין אוב נעשה על ידי אדם מדבר מתוך מחבואו ומי יאמר שיטעה הוא בזה ואין זה הדעת מקבלו והנכון הוא מה שפירשנו:

5) ספר עקידת יצחק - שער סה

אם שייסבול השכל ששאול בעת צרתו יצא מדעתו לבקש ולשאול על התרנגולין הנשחטים בלילה ההוא, הנה באמת לא יוכל שאת שתהיה הנפש האינשושית תחת ממשלת מלאכת האוב הפחותה ודומה לה, וכל שכן שתשלוט להרגיו איש קדוש אלקי ישראל כשמואל הנביא, להעלות אותו מבית מנוחתו בשום צד ובשום זמן, לא בתוך שנים עשר חדש ולא אחריהם, כמו שנראה שנתרעם מזה באומרו, למה הרגזתני לעלות אותי (שם, טו), חלילה מי יתן טהור וקדוש מטמא לא אחד: והנה כל בעל דעת ואובה האמת הוא מחוייב לדרוש ולתור בדבר זה, ואני בעניי דרשתי עליו מהמפרשים, גם מהמדרשים, גם מפי חכמים ונבונים, ולא ענו דבר שיוסר בו הזרות הגדול הזה ולא מקצתו, לבד זה מצאנו ראינו מפי קצת גאונים ז"ל שאמרו דכגון דא ודאי אין לחוש לפשט הכתובים, גם כי הסכימו מדרשי רז"ל עמהם, ואמרו שהיה הכל תחבולה והתול מהאשה אל שאול על ידי איש נועץ ממנה שידבר שם בשמו של שמואל וכו', כמו שכתב הרד"ק ז"ל בפירושו. והנה זה דרך קשה וזר מהראשון, ומביא שמצה רבה בפשטי הכתובים, נוסף על מה שהעלו על הבעלת אוב אל מעלת הנבואה, לפי הדברים אשר שמה בפי האיש ההוא המהתל, ובסוף דבריו כתב (הרד"ק שם ד"ה אבל) אבל רבינו סעדיה ורב האי הגאונים ז"ל אמרו אמת הוא כי רחוק הוא שתגיד האשה העתידות, וכן שתחיה היא המת בחכמת האוב, אך הבורא יתעלה החיה את שמואל כדי לספר לשאול הקורות העתידות לבא עליו, והאשה אשר לא ידעה בכל אלה נבהלה, כמו שנאמר (שמואל שם, יד) ותזעק בקול, ואשר אמרה האשה את מי אעלה לך (שם, יא), דברי היתולים היה, כי דעתה לעשות כמנהגה, אלה דבריהם. ויש לתמוה בדברי הגאונים האלה, אם הקב"ה החיה את שמואל כדי לספר לשאול הקורות הבאות עליו, למה לא אמר לו על ידי חלומות, או על ידי אורים ותומים, או על ידי נביאים, אלא על ידי אשה בעלת אוב, כל אלו דבריו ז"ל: ...

ההצעות הם שתיים, האחת, כי ודאי אנחנו הראינו לדעת מהתורה והנביאים והכתובים, שהעצמים הנבדלים הנקראים מלאכים בלשון התורה, יראו לעיני האנשים המשתלחים להם לענייני שליחותם, כמו שנתבאר הענין מהגר (בראשית טז, ז), ומנוח ואשתו (שופטים יג, ט) וגדעון (שם ו, יב). ומאמר חז"ל קיים [זה] באמרם (פרקי ר' אליעזר פרק לח) וישאלהו האיש לאמר מה תבקש (בראשית לז, טו), זה גבריאל, ובכל מקום שאמרו מלאכים ממש כמו שאמר ביעקב (בראשית רבה פרשה עה, ד), וגם במאמר

ומלאך בא אל שאול (שמואל א כג, כז) אמרו (שוחר טוב תהלים יח ד"ה ויאמר) מלאך מן השמים, וזולתם רבים. וזה אי אפשר כי אם בהתלבש הנבדל לבוש נכרי לו, להראות ענין הגופיות מצד מהצדדים, כמו שיאות לאנשים האלה הנראים להם כפי השגתם או דמיונם... וכל זה הוא ענין סודר מהחסד האלקי באופני השגחתו על כתות האנשים, לגלות את אונם, כל אחד לפי מה שהוא נאות לו וקרוב אליו. ואם כן איפה מי צרר נפש שמואל הנביא שלא תראה במעטה תהלה כבתחלה למי שיבא הצורך או הרצון בו כמו שהיה הענין בכל החסידים הנזכרים:

ההצעה השנית היא, שעם היות שהקסם הוא רחוק מהנבואה מאד, כרחוק צד הימין מהשמאל בעניינם, מכל מקום הוא ידוע כי בסוג אחד נכנסים, והוא דרישת ידיעת העתידות. ולא עוד אלא שכבר ראינו שהיה התחלה אצל בלעם להגיעו אל הנבואה, כי מתחלה היה קוסם ואחר נעשה נביא, גם במעשה ההוא ראינו שנשתמש בקסמים כמו שאמר (במדבר כב, ז) וקסמים בידם, והכתוב העיד (שם כד, א) ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, מכלל דעד השתא אזל. והנה על ידי הנחשים והקסמים ההם הוקרה דבור השם אליו שם, ואם כן כבר הוכרחנו להודות שיועיל העסק בענין מענייני הקסם לעורר השגה עליונה ממנה ומזולת מינו. וזה, ממה שלא יקשה כמו שראינו שתועיל הכאת הצור אשר בחורב להוציא מימיה ע"י הנס המוחלט (שמות יז, ו):

6) העמק דבר על דברים פרק יח פסוק יז

יש לדעת דאע"ג דבהליכות האדם בעולמו של עצמו יש להיות תמים עם ה'. ולא לחקור עתידות וכמאמר בלעם כי לא נחש ביעקב וגו' מ"מ בזמן מלחמה ואין עצה ברורה והרי הוא סכ"נ יש לחקור ולדעת. וזהו טעמו של שאול המלך הצדיק ששאל באוב שהרי בפירוש דברה תורה כי אתה לא כן וגו' נביא מקרבך וגו'. מבואר שבזמן שאין נביא ואין אפוד ההכרח לשאול גם באוב והא שנענש על זה כדכתיב בדה"א י' וגם לשאול באוב לדרוש. היינו משום שהוא גרם לזה. והי' לו לשוב ולבקש מה' שיענהו ע"י דברים שבקדושה אבל ודאי ההכרח לדעת מה לעשות.

7) ש"ך יורה דעה סימן קעט ס"ק א

וכ"ש - הוא משום תמים תהיה אסור לשאול בהן אבל העושה מעשה בקסמים וניחוש וכישוף איסור דאורייתא הוא כ"כ בפסקי מהרא"י שם ופשוט הוא ומבואר מדבריו שם דמותר לחולה לדרוש במכשפים וקוסמים כיון דאין איסור אלא משום תמים תהיה וגו' ומהרש"ל בתשובה סי' ג' ובפרק כל הבשר סימן י"ג מביאו והאריך והעלה דאסור לחולה לשאול בקוסמי ומכשפים היכא דליכא סכנת נפשות אפילו יש סכנת אבר ואם בא לו החולי ע"י כישוף או מקרה ורוח רעה מותר ע"ש וכיוצא בזה כ' הב"ח ס"ס זה וכ"כ ב"י בשם הזוהר דאיסור גדול הוא לדרוש במכשפים אפי' לחולה:

8) שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תרמב

(אלף סז) שאלת ממני ידידי אודיעך דעתי על ענין בעלת אוב שהעלתה את שמואל הנביא אעפ"י שאמרו בתלמוד תוך שנים עשר חדש היה מ"מ קשיא לך איך יש כח ביד בעלת אוב להעלות נפש הצדיק בתוך הגוף ולהורידה ממחיצתה אפילו בתוך י"ב חדש והלא מחיצתה למעלה ממחיצת המלאכים איך שיהא קשה עלי לקבל דבר זה עד שתאיר עיני:

תשובה כל ימי הייתי מצטער על דבר זה אעפ"י ששמעתי שזה היה עונש לשמואל על שלא העביר הוא את האובות מן הארץ עד שבא שאול המלך והעבירם והיתה לו מדה כנגד מדה ח"ו להאמין דבר זה על שמואל דכתיב ביה קרא משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו שיהא לו עונש כזה. ולכן לא נתיישרה דעתי אלא במה שאכתוב לך אחר שאקדים לך שתי הקדמות בקוצר. אחת שכח הבעל אוב הוא להכניס כח מכחות הטומאה בגוף המת והוא מספר לו עתידות שהם קרובות אשר שומעין מהכרוז ומה שיאמת לך הקדמה זו הוא מה שאמרו שהמת מדבר מבין שחיו וכבר ידעת כי בית השחי ובית הערוה הם משכן לכחות הטומאה ולפיכך אין קולו אלא ממקומו ועל כן הוא קול נמוך כיון שאין יוצא דרך הגרון והפה. ועוד ראינו שעולה דרך מרגלותיו דרך קלון וטומאה שלא כסדר הבריאה והיצירה הקדושה ועל כן כל העולים על ידי האוב עולים ורגליהם למעלה. עוד הקדמה שנית כי גוף ואיברי הנביא או הצדיק או השלם הם כסא לקדושה עליונה ואפילו אחר מיתתו הגוף ההוא יש בו קדושה רבה וכל כחות הטומאה תאבים ליכנס אבל הנשמה הטהורה פוקדת אותה כל השנה כולה ועולה ויורדת עד שכלה הגוף ושוב עולה ואינה יורדת:

ועתה יתבאר לך היטב שאלתך כי כאשר שאל שאול לבעלת אוב להעלות את שמואל והיא עשתה פעולותיה וקסמיה וקטרותיה והשבעותיה להכניס בגופו של שמואל הנביא כח מכחות הטומאה כפי הכח והסגולה שיש בפעולה ההיא וראה הקב"ה שהיה מזומן הכח ההוא להכניס בגוף הטהור והנקי לטמא רמוז לנשמתו של שמואל הנביא שתכנס לגוף כאשר בתחלה לא בכח הבעלת אוב ח"ו אלא במצות הקב"ה כי אמר מוטב שתטרח ותתרגז נשמת הצדיק ממה שיכנס במשכן הטהור דבר טמא וזהו שאמרה אלקים ראיתי עולים מן הארץ כי הכירה שאין זה כשאר הפעמים אלא אלקים שהוא דבר קדושה ולא כדרך שאר העולים שעולים דרך הרגלים אלא כדרך העולים וראשם זקוף למעלה דרך מעלה וכבוד ובה הכירה כי שאול היה השואל כי חשבה לכבודו לא

שמואל א' כ"ח

עלה אלא שמואל בעצמו לא רוח אחרת. וזהו שאמר לו שמואל לשאול למה הרגזתני להעלות אותי נמצאת למד כי לא היה בכח בעלת אוב להעלות את שמואל ולהרגיזו ממנוחתו אלא במצות הבורא לתקנת גופו ולטהרתו לא ח"ו מפני עונש ואפילו זה לא היה אפשר אלא בתוך י"ב חדש שעדיין הנשמה יש לה קצת יחוס ושייכות עם הגוף אבל לאחר י"ב חדש לא אפשר שכבר נכנסה למחיצתה ועוד שכבר הגוף כלה. ודברים של טעם הם ומיישבים את הלב בנויים על הקדמות אמיתיות ואל ילזו מענין. והנראה לע"ד כתבת:

9) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ד עמוד ב

רבי אלעזר כי מטי להאי קרא בכי: (שמואל א' כ"ח) ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אתי. ומה שמואל הצדיק היה מתיירא מן הדין, אנו - על אחת כמה וכמה! שמואל מאי היא? דכתיב (שמואל א' כ"ח) ותאמר האשה אל שאול אלקים ראיתי עלים, עלים - תרי משמע, חד - שמואל, ואידך - דאזל שמואל ואתייה למשה בהדיה. אמר ליה: דלמא חס ושלום לדינא מתבעינא, קום בהדאי דליכא מילתא דכתבת באורייתא דלא קיימתיה.

10) מדרש תנחומא (בובר) פרשת אמור סימן ד

ותאמר איש זקן עולה והוא עוטה מעיל (שמואל א' כ"ח יד), שלשה דברים אמרו במעלה את האוב, המעלה אותו רואהו ואינו שומע את קולו, השואלו שומע את קולו ואינו רואהו, העומדין שם לא רואין אותו ולא שומעין את קולו, איש זקן עולה והוא עוטה מעיל, ולהלן הוא אומר ומעיל קטן תעשה לו אמו (שמואל א' ב יט), תנא המעיל בו גדל, בו נקבר, בו עלה, תני בשם ר' נתן כסות שירד עם אדם לקבורה בו עתיד לעלות בתחית המתים

11) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב עמוד ב

ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב: כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו - מוחלין לו על כל עונותיו... מהכא: (שמואל א' כ"ח) ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אתי, ויאמר שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי וה' סר מעלי ולא ענני עוד גם ביד הנביאים גם בחלמות ואקראה לך להודיעני מה אעשה, ואילו אורים ותמים לא קאמר - משום דקטליה לנוב עיר הכהנים. ומנין דאחילו ליה מן שמיא - שנאמר (שמואל א' כ"ח) ויאמר שמואל אל שאול מחר [ומחר] אתה ובניך עמי, ואמר רבי יוחנן: עמי - במחיצתי. ורבנן אמרי, מהכא: (שמואל ב' כ"א) והוקענום לה' בגבעת שאול בחיר ה', יצתה בת קול ואמרה: בחיר ה'.

12) ויקרא רבה (מרגליות) פרשה כו

... ויתן ה' גם את ישראל עמך ביד פלשתים (שם כח, יט). א"ל ולית לי למערק, א"ל אי את עריק את משתיזיב. א"ל ולית לי למעבד סדרי קרבא, א"ל אי את עביד סדרי קרבא את נצח, ברם אם צדקת עליך את הדין למחר אתה ובניך עמי (שם). מהו עמי, א"ר יוחנן עמי במחיצתי. וכיון ששמע שאול את דברי שמואל נתיירא. הה"ד ויפול מלא קומתו ארצה ויירא מאד מדברי שמואל וגם כח לא היה בו כי לא אכל לחם כל היום וכל הלילה (שם כ). וכיון דאתא גבי אבנר ועמשה אמרו ליה מה אמ' לך שמואל, אמ' להון אמ' לי אם את עביד קרבא את נצח, ולא עוד אלא תרין בניך מתמנין רברבין. מיד יצא למלחמה ונטל שלשת בניו עמו יהונתן ואבינדב ומלכישוע. ארשב"ל באותה שעה אמ' הקב"ה למלאכי השרת בואו וראו בריה שבראתי בעולמי וצורה שצרת בעולמי. בנוהג שבעולם אדם הולך לבית המשתה אינו נוטל בניו עמו מפני מראית העין, וזה יורד למלחמה ויודע שהוא נהרג ונוטל את בניו עמו ושמה על מדת הדין שפוגעת בו.

13) דברים רבה (ליברמן) פרשת ואתחנן

בשעה שהלך שאול ושאל באשת בעלת אוב והעלת לו שמואל, וא"ל שמואל כל אותן הדברים, וכיון שא"ל שמואל אתה ובניך עמי (שמואל א' כ"ח י"ט), בטח שאול על דבריו ונתייאש מן התפלה, אמ' הואיל ואמ' לי שמואל שאני מת מה אני מועיל מתפלל, ישב לו מן התפלה ונדקר בחרב, שנאמר ויאמר שאול לנושא כליו (שמואל א' ל"ד ד') וגו', ומה עשה נטל החרב ודקרה במעי, מי גרם לו על שבט בדברי שמואל, שאילו היה מתפלל לפני הקב"ה היה מבטל ממנו את הגזרה.

14) שולחן ערוך יורה דעה סימן א סעיף א

הכל שוחטין לכתחלה, אפילו נשים. הגה: יש אומרים שאין להניח נשים לשחוט, שכבר נהגו שלא לשחוט, וכן המנהג שאין הנשים שוחטות (ב"י בשם האגור).